

het ondraaglijk besef

nieuwsbrief van het fonds suzan daniel

nummer vijf - juni 2001

colofon

'het ondraaglijk besef' is de halfjaarlijkse nieuwsbrief van het
'het ondraaglijk besef' est la lettre d'information semestrielle du

FONDS **suzan daniel**

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archives et centre de documentation homo/lesbien

postbus / boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1
suzan.daniel@skynet.be
+32(0)9-223.63.74 (Anne) +32(0)9-223.58.79 (Bart)

vorm: Hilde De Bock
druk: Sint-Joris, Merendree

verantwoordelijke uitgever: Omar Van Hoeylandt, Kroonprinsstraat 29,
9031 Drongen

omslagillustratie: 'Bathers, France, 1926' uit de MonoMania Collectie
(nr.011)

Het Fonds Suzan Daniel is een initiatief van Leen Charles, Denise De
Weerdt, Anne Ganzevoort, Bart Hellinck, Hans Soetaert en
Omar Van Hoeylandt.

Het Fonds Suzan Daniel werkt samen met Amsab vzw (Instituut voor
Sociale Geschiedenis), KADOC (Katholiek Documentatie- en
Onderzoekscentrum), AVG (Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis
vzw) en RoSa (Rol en Samenleving vzw) en heeft de steun van het
Liberaal Archief vzw en het ADVN (Archief en Documentatiecentrum
van het Vlaams-Nationalisme vzw).

Marc Van Overmeiren las de Franstalige teksten na.

lidgeld / cotisation 500 BEF / 12,39 EU
steunend lid vanaf / membre de soutien à partir de 2.000 BEF / 49,57 EU
rekeningnummer / numéro de compte 068-2150156-81
leden ontvangen gratis de nieuwsbrief
les membres reçoivent gratuitement la lettre d'information

f o n d s s u z a n d a n i e l

Vanuit de vaststelling dat er al veel verloren is gegaan en bekommerd
om wat dreigt te verdwijnen, kwamen eind 1995 drie mannen en drie
vrouwen samen.

Na een grondige voorbereiding werd op 8 mei 1996 de vzw Fonds
Suzan Daniel, homo/lesbisch archief en documentatiecentrum,
opgericht.

Deze pluralistische vereniging wil alle informatiedragers uit het homo/
lesbisch verleden en heden verzamelen, ordenen, inventariseren en ter
beschikking stellen van geïnteresseerden.

Daarnaast plant het Fonds ook allerlei activiteiten rond dit materiaal:
inrichten van tentoonstellingen, studie- en vormingscycli, publiceren van
studies, documenten, enz.

Om dit alles professioneel te verwezenlijken wordt in de praktijk
samengewerkt met erkende archiefinstellingen. Ook zij achten dit
thema belangrijk en willen zich inzetten om er een extra aandachtspunt
van te maken.

In een eerste fase wil het Fonds zich richten op het verzamelen van
verenigings- en privé-archieven. Op termijn zal door een gezamenlijke
catalogus het materiaal toegankelijk worden gemaakt.

*Ayant constaté que beaucoup de documents se sont perdus déjà et
soucieux de ce qui risque de disparaître, trois hommes et trois femmes
se réunirent fin 1995. Le 8 mai 1996 l'asbl Fonds Suzan Daniel,
archives et centre de documentation homo/lesbien, fut fondé après de
profonds travaux préparatoires.*

*Cette association pluraliste se propose de rassembler, de ranger,
d'inventorier tous les documents et sources d'informations du passé
homo/lesbien et de les mettre à la disposition du public intéressé. Le
Fonds prévoit aussi l'organisation d'activités diverses autour de ces
matériaux: des expositions, des cycles d'études et de formation, la
publication des études, des documents, etc. La coopération dans la
pratique avec des Archives reconnues doit garantir une réalisation
professionnelle de tous ces projets.*

editoriaal

Vijf jaar geleden, op 4 juli 1996, verschenen de statuten van het Fonds Suzan Daniel in het Staatsblad. Daarmee werd het initiatief van begin oktober 1995 geofficialiseerd. Eind 1996 startte het Fonds haar externe werking. De klemtoon lag toen vooral op activiteiten in verband met naambekendheid en prospectiewerk. Deze activiteiten kaderden binnen de vier statutaire doelstellingen: het redden van het homo/lesbisch erfgoed, het bijbrengen van een archiefbewustzijn bij de verschillende archiefvormers, het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek en het organiseren van dienstverlenende taken.

Na vijf jaar mogen we aannemen dat de bekendheid van het Fonds binnen het bewegingsleven stilaan is doorgedrongen. Dat ligt moeilijker bij de commerciële subcultuur en bij individuele homo's en lesbiennes. Dezelfde vaststelling kan worden gemaakt voor het prospectiewerk. De inspanningen op dit vlak moeten, ook al blijven ze uiterst moeilijk en tijdrovend, vanzelfsprekend worden verdergezet. Dit alles neemt niet weg dat er de voorbije maanden veel en interessant materiaal binnen kwam.

2001 lijkt voor het Fonds Suzan Daniel vooral in het teken te zullen staan van de ontsluiting

Het project in het kader van het Max Wildiersfonds van FWO-Vlaanderen, in samenwerking met de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis van de RUG, is aan zijn laatste jaar toe en dient bijgevolg dit jaar nog te resulteren in twee inventarissen (FWH en De Roze Drempel). Ook de inventaris van (een deel) van het bestand De Coninck-Verriest zal worden afgewerkt.

Aansluitend bij het voorgaande zal een belangrijke stap voorwaarts gezet worden met betrekking tot de ontsluiting van onze collectie periodieken enerzijds, terwijl een regelmatigere formule op poten wordt gezet voor de aanpak van ons 'los materiaal' anderzijds.

Deze ontsluiting van onze collectie zal gepaard gaan met het benadrukken en bekendmaken van de rijkdom en de mogelijkheden ervan naar de 'buitenwereld', naar potentiële gebruik(st)ers.

Dergelijke promotie van het Fonds en zijn collectie was alvast een van de uitgangspunten voor onze deelname aan de Open Archievendag op zaterdag 19 mei, die meteen ook kaderde in het vijfjarig bestaan van de vereniging. En met het eerbetoon aan de pioniers van de homo- en lesbiennebeweging werd opnieuw aandacht besteed aan het historisch aspect van de werking van het Fonds.

Tenslotte zullen we in de nabije toekomst voldoende aandacht moeten besteden aan allerlei aspecten van de werking. Ondermeer over de versterking van de momenteel te beperkte kern vrijwillig(st)ers. En met de beëindiging van het Max-Wildiersproject stelt zich de vraag naar het uitwerken van nieuwe projecten en/of de meer structurele financiering van het Fonds.

Het blijft - ook na vijf jaar - knokken, maar niet zonder resultaat. Getuige hiervan de brief die we ontvingen van de coördinator van Enig Verschil waarin hij schrijft: "Jullie enthousiasme zet ons aan om verder te gaan met het veilig stellen van ons archief. Jullie mogen ook in de toekomst nog zendingen van ons verwachten."

Zoiets geeft ons vleugels...

Omar Van Hoeylandt

het fonds in 2000-2001

Zoals vanouds probeert het Fonds Suzan Daniel met de beschikbare man- en vrouwkracht een zo groot mogelijke aanwezigheidspolitiek te voeren. Het voorbije jaar waren we door middel van een stand zichtbaar present op de opening van De Draak (het Antwerpse roze huis), de Lesbiennedag en de Belgian Lesbian and Gay Pride.

Naast het prospectiewerk en de redactie van deze nieuwsbrief organiseerden we ook een aantal activiteiten:

30 jaar 'Zo Zijn'

Op zaterdag 2 december 2000 vierde het Fonds Suzan Daniel in het groot auditorium van het Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken te Antwerpen de dertigste verjaardag van het BRT-programma 'Zo Zijn'. Daarin waren voor het eerst homo's en lesbiennes herkenbaar in beeld gebracht. Nog een primeur: deze keer voerden zij het hoge woord, in tegenstelling tot de specialisten-professoren en -moralisten die in eerdere uitzendingen alle aandacht naar zich toetrokken.

Door de coming out van Will Ferdy was 'Zo Zijn' een tijdlang Vlaanderens gespreksonderwerp nummer één, en nestelde het zich in ons collectief geheugen. Maar nagenoeg niemand herinnert zich nog wat er allemaal in werd verklaard of wat erin was te zien. (Bijvoorbeeld ook dansende koppels en een eucharistieviering voor homo's.)

Na dertig jaar vonden we het aangewezen het programma opnieuw te vertonen. Uiteindelijk bekeken een 70-tal aanwezigen zowel de integrale vertoning van het heel boeiende en interessante tijds-document als een

postume videogetuigenis door regisseur-samensteller-presentator Bruno Walschap, en volgden het panelgesprek met Will Ferdy, Eric De Kuyper, Ingrid, prof. em. Steven De Batselier en producer Hilda Verboven.

Tijdens het gesprek kwamen zowel de productie van het programma (onder meer de sfeer op de openbare omroep, de keuzes bij de samenstelling), de motivatie van de diverse deelnemers, de reacties achteraf (Ingrid verloor bijvoorbeeld haar job) als een algemene evaluatie aan bod.

Onze activiteit bracht de openbare omroep blijkbaar op ideeën: zowel 's avonds in 'Het Journaal' als op maandag – de eigenlijke verjaardag – in 'De Laatste Show' werd aandacht besteed aan 30 jaar 'Zo Zijn'.

Sowieso kan u nog altijd bij het Fonds Suzan Daniel terecht voor het vormingsprogramma over de allereerste Belgische TV-programma's over homofilie.

Will Ferdy, Ingrid en Eric De Kuyper luisteren naar prof. De Batselier. Foto SVC.

Voortaan bent u elke derde woensdagavond van de maand (behalve juli) welkom om de visuele confrontatie aan te gaan met onze collectie 'los materiaal' (folders, flyers, pamfletten, kaartjes, enz.), en dus mee te werken aan de ontsluiting ervan. Afspraak om 19h00 in Bagattenstraat 174 te Gent.

Chaque troisième mercredi soir du mois est désormais placé sous le signe de la classification des dépliant, flyers, pamphlets, cartes, etc. Vous êtes bien évidemment toujours les bien-venu(e)s à venir nous aider.

journee portes ouvertes

Après cinq ans de travail nous avons voulu le concrétiser un peu en participant, samedi le 19 mai, à la journée portes ouvertes des centres d'archives en Flandre. Dans la salle de théâtre de 'Backstage' à Gand, notre résidence d'occasion, nous avons rédigé un programme en trois parties. D'abord nous avons présenté à environ 200 visiteurs une exposition de documents relatifs au début du mouvement homo/lesbien belge (année '50-'70) d'une part, et de citations de quelques pionniers d'autre part. Puis Geert Amant (piano et chant), Herman Cnop (violoncelle) et Jo De Bruyne (chant) nous ont offert un concert 'Un regard suffit', des chansons écrites par le premier. Ensuite nous avons rendu hommage aux pionniers du mouvement belge.

Cette dernière partie était une primeur. Alors que le mouvement homo/lesbien belge existera bientôt 50 ans, il n'a encore jamais rendu hommage à ses pionniers, à part quelques initiatives locales. Plusieurs de ces collaborateurs et collaboratrices de la première heure sont déjà décédés, alors qu'ils n'ont jamais été remerciés. Le Fonds Suzan Daniel voulait remédier à cette négligence.

De weken voor de opendeurdag hadden we al heel wat enthousiaste reacties op de organisatie van zo'n hommage mogen ontvangen. En na de eigenlijke huldiging volgden er nog een heleboel. Dat uiteindelijk nogal wat pioniers graag op onze uitnodiging zijn ingegaan en de verplaatsing naar Gent hebben gemaakt, sterkt ons eveneens in de overtuiging dat het meer dan tijd was dat zij eens werden bedankt. En we weten bovendien dat wanneer de vakantieplannen of de gezondheidstoestand het had toegelaten er beslist minstens nog een tiental pioniers meer aanwezig waren geweest.

Gelukkig waren er ook enkele kritische opmerkingen. Sommigen hadden verkozen dat de aanwezige pioniers effectief aan het publiek waren voorgesteld. Een deels terechte kritiek. En iets waarover we vooraf heel lang hebben nagedacht. Ook al hadden we het eigenlijk heel graag gedaan, we beslisten uiteindelijk dat we het niet konden doen. De motivatie hiervoor is opgenomen in de toespraak die op zaterdag 19 mei werd uitgesproken, en die we op de volgende bladzijden integraal weergeven.

Tot slot een niet onbelangrijke vaststelling: op de huldiging van haar pioniers was de huidige homo- en lesbiënebeweging nagenoeg afwezig...

h o m m a g e

Mesdames et Messieurs, Beste vrienden en vriendinnen,

Terwijl deze eerste editie van de Open Archiefendag op dit eigenste moment officieel is afgelopen, willen wij er nog geen punt achter zetten en gaan wij dus nog even door. Enerzijds om een korte balans op te maken van vijf jaar werking en vooral te kijken naar de toekomst, anderzijds om te doen wat eigenlijk al heel wat eerder had moeten gebeuren, nl. dank u zeggen aan de pioniers van de homo- en lesbiennebeweging van ons land. En daarna – wees gerust – bieden we u eindelijk, zoals beloofd, ook nog wat te drinken aan.

Geert Amant. Foto SVC.

In eerste instantie wensen we u natuurlijk, namens het Fonds Suzan Daniel – homo/lesbisch archief en documentatiecentrum, van harte welkom te heten op onze opendeurdag – weliswaar op een gelegenheidslocatie – en de viering van ons vijfjarig bestaan. We zijn alvast erg blij dat u zo talrijk bent ingegaan op onze uitnodiging. En we zijn blij vandaag een beetje te hebben kunnen tonen wat we tijdens de voorbije jaren hebben gepresteerd.

Avec une vraiment petite équipe de volontaires et un budget quasi inexistant nous avons réussi à publier quelques dépliants et cinq numéros de notre lettre d'information semestrielle 'Het ondraaglijk besef', à être visiblement présent autant que possible à des événements, à organiser quelques activités intéressantes – sans nous vanter – et deux programmes de formation, et – et c'est ça le plus important – à sauver entre 250 et 300 mètres courants de notre patrimoine homo/lesbien culturel et historique.

Quiconque s'intéresse à la présence homo/lesbienne en Belgique dans la deuxième moitié du vingtième siècle ne peut désormais ignorer notre collection.

Ce n'est pourtant pas notre intention de nous attarder maintenant très longtemps sur ce que nous avons déjà fait ou atteint. Nous voulons au contraire comme service d'archives, comme archives et centre de documentation homo/lesbien, comme votre/notre mémoire vivante, guetter l'avenir.

Het Fonds Suzan Daniel ontstond concreet vanuit de ondraaglijke vaststelling dat er nauwelijks of geen homo/lesbisch archiefbewustzijn te bespeuren viel, dat al zoveel van ons homo/lesbisch patrimonium

Anne, Katrien, Sven en Bart spreken de huldiging uit. Foto Hilde De Bock.

verdwenen was en elke dag opnieuw bleef verdwijnen. Vandaag, vijf jaar later, mag er dan wel al circa 300 erg interessante meter van ons erfgoed gered zijn, dat laat ons echter absoluut niet toe op onze lauweren te rusten. Want nog elke dag verdwijnt er materiaal. Bijvoorbeeld omdat

men het Fonds Suzan Daniel nog niet kent, of eventueel zelfs niet vertrouwt, omdat men de waarde van het eigen materiaal niet onderkent of omdat men verkeerdelijk denkt dat het Fonds daarin toch wel niet geïnteresseerd zal zijn. *Encore toujours des journaux intimes, des lettres d'amour et des photos sont jetés et détruits après un décès parce qu'ils gênent les proches parents. Ainsi des vies sont jetées et détruites. La notion insupportable quant à la vulnérabilité de notre patrimoine, ce souci à propos de la préservation du maximum de matériel, restera incontestablement notre ressort le plus important. Les années à venir nous essayerons déjà à remédier à quelques lacunes de notre collection, en acquérant, par des efforts supplémentaires, du matériel concernant des régions, des thèmes et/ou des périodes actuellement sous-représentés.* We denken daarbij concreet aan de homo- en lesbiennebeweging in Franstalig België, de 'aidsbeweging', het uitgaansleven, en –niet te vergeten – elk van onze individuele levens als homo, lesbienne, biseksueel, zoon of dochter, vader of moeder, hartsvriend(in).... We willen vooral dat onze collectie, ons aller geheugen, ons erfgoed, de erg grote en waardevolle diversiteit binnen onze 'gemeenschap' weerspiegelt.

Daarnaast hebben we natuurlijk nog heel wat plannen die we graag zouden realiseren wanneer we daartoe ooit de middelen hebben. Maar het voorgaande blijft hoe dan ook onze basistaak.

We beloven hier alvast graag ons uiterste best te blijven doen. Maar dat volstaat zeker niet. Het handvol huidige vrijwillig(st)ers van het Fonds Suzan Daniel kan die taken niet alleen aan. Uw hulp is werkelijk broodnodig.

Op één van de panelen hebben we een aantal voorbeelden opgesomd van hoe u ons kan helpen. Naast het zorg dragen voor het eigen archiefmateriaal en de nogal vanzelfsprekende financiële steun – we bedanken hier graag nogmaals onze trouwe leden – hebben we vooral nood aan extra handen, ogen, oren en hersencellen.

Devenez donc tous des ambassadeurs et ambassadrices du Fonds Suzan Daniel! Parce que nous ne pouvons absolument pas tout voir, tout entendre, tout savoir. Nous ne pouvons pas joindre tout le monde personnellement, nous ne pouvons être partout tout le temps. Attirez l'attention de vos ami(e)s sur l'existence, le travail et les buts du Fonds Suzan Daniel, convainquez-les de l'importance de notre patrimoine à nous. Emportez de tous côtés du matériel dont vous croyez que cela nous intéresserait peut-être. Signalez-nous avec qui nous devrions prendre contact. Dites-le-nous s'il arrive quelque chose d'importance. Zo vernamen we bijvoorbeeld onlangs dat al enkele maanden geleden in Antwerpen The Shakespeare, in zekere zin toch een lesbisch instituut, zijn deuren heeft gesloten. Hopelijk is het nu nog niet te laat om misschien met de hulp van enkelen onder u alsnog het een en ander te kunnen redden. Verder hebben we ook nood aan medewerk(st)ers, die kunnen meehelpen bij de ontsluiting van onze collectie, bij de organisatie van activiteiten en bij het voeren van een aanwezigheidspolitiek. Om het eerste luik van deze redevoering te besluiten, willen we nog even stilstaan bij een bijzonder en essentieel aandachtspunt in onze werking: nl. de bescherming van de privacy. Het Fonds Suzan Daniel heeft de ambitie uit te groeien tot ons aller geheugen, tot de behoeeder en beheerder van ons homo/lesbisch cultureel en historisch erfgoed. We vinden het belangrijk dat zoveel mogelijk en zo divers mogelijk materiaal wordt bewaard, en dat we hiertoe dus aanvaardbaar zijn voor en vertrouwd worden door zoveel mogelijk mensen. Dat veronderstelt echter meteen ook dat wij een grote verantwoordelijkheid op ons nemen aangaande de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. *Nous sommes convaincus que tout le monde qui a été en contact avec nous, ou bien en faisant partie de notre groupe-cible avec en premier lieu les donateurs/trices et les déposant(e)s, ou bien le monde archivistique, peut témoigner à quel point cette problématique nous touche et nous préoccupe, à quel point nous sommes et resterons prudents dans notre pratique.*

Louis Renkin, ancien président d'InforHomosexualité-CCL.
Foto SVC.

Jackie Boeykens en Bert Weekers, oud-FWH-voorzitters. Foto SVC.

Zoals u op de uitnodigingskaarten heeft kunnen zien, willen we onze opendeurdag besluiten met een bijzonder initiatief: een hommage aan de pioniers van de homo- en lesbiennebeweging van ons land.

Immers het tekort aan homo/

lesbisch archiefbewustzijn was vijf jaar geleden niet onze enige vaststelling. Telkens opnieuw bleek dat we allemaal heel slecht op de hoogte zijn van onze eigen geschiedenis. Het ligt weliswaar al eeuwen in de aard der dingen dat iedere generatie op haar beurt meent het warm water te hebben uitgevonden, dat dezelfde discussies om de zoveel jaar herhaald worden, niet gehinderd door enige kennis van de argumenten op basis waarvan men vroeger een bepaald standpunt heeft ingenomen. Wel is het typerend dat we zelfs de namen van onze voorgang(st)ers niet of nog nauwelijks kennen.

Dès le début, en 1996, nous avons choisi consciemment de référer symboliquement dans la dénomination de notre centre d'archives et de documentation homo/lesbien à la personne qui a été, depuis cinquante ans déjà, à la base du mouvement homo/lesbien belge. Une femme qui avait disparu de notre mémoire, tout comme ceux qui ont suivi ses traces. En 2003, le mouvement homo/lesbien belge pourra souffler ces cinquante chandelles, et pourtant – à part quelques initiatives locales – il n'a jamais rendu hommage à ses pionniers.

Al van in de beginperiode van het Fonds lopen wij met de idee rond zoiets te organiseren. We hebben erg lang geaarzeld. Want dergelijke vieringen houden altijd het risico in dat sommigen worden vergeten, en dat is echt het allerlaatste dat we willen. Zoals gezegd kennen we nog zo weinig van ons eigen verleden, weten we nog niet precies wie er allemaal actief is geweest. De 'grote voormannen en -vrouwen' zijn grotendeels wel al bekend, maar de vele tientallen personen die in een of andere groep of in een of andere periode ook hun nek hebben uitgestoken, zijn dat veel minder. En kennen we ze wel, dan weten we dikwijls niet waar ze ondertussen verzeild zijn geraakt. Langer wachten heeft echter ook geen zin.

Les semaines passées nous avons essayé d'informer le plus de gens possible du but d'aujourd'hui, nous avons demandé à chacun et chacune de distribuer à son tour les cartes d'invitation parmi ses ami(e)s, etc. Un nombre de pionniers sont déjà morts, d'autres nous ont fait savoir qu'ils sont empêchés d'être présent à cause de leur état de santé ou un séjour à l'étranger, énormément de gens n'ont pas pu être contactés parce que nous ne les connaissons pas ou que nous ne savons plus où ils habitent. Eux aussi nous voulons les associer à cet hommage.

Walter Van Boxelaer, in 1962 oprichter van de eerste Vlaamse groep. Foto Hilde De Bock.

Terzelfder tijd willen we ook niet voorbijgaan aan de betekenis en het belang van het uitgaansleven, of aan de inspanningen van zovele individuele homo's, lesbiennes en biseksuelen – als individu of actief binnen andere organisaties en bewegingen. Ook hen willen we niet vergeten.

In elk geval heten we de pioniers die hier vandaag wel aanwezig zijn – en het zijn niet de minste – van ganser harte welkom. Hun aanwezigheid doet ons veel plezier. Hun erg lovende reacties op dit initiatief deden deugd, en illustreren meteen ook de noodzaak ervan.

Van zodra we de knoop hadden doorgemaakt en besloten hadden de huldiging te organiseren, rees meteen de vraag hoe we dit concreet zouden aanpakken. Een gepersonaliseerde hommage was, gezien het voorgaande, uitgesloten. Voor een groots opgezet Hollywoodspektakel hebben we onvoldoende middelen. We hopen echter dat een eenvoudig, maar heel gemeend en oprecht gebeuren evenveel deugd doet. Uiteindelijk hebben we ervoor geopteerd zowel voor de kleine tentoonstelling als voor de huldiging citaten te gebruiken. Citaten uit de pioniersjaren. Citaten van enkele van de vele tientallen pioniers die we met deze huldiging beogen. Citaten die zowel het diepe engagement, de verantwoordelijkheid als het toekomstbeeld van die pioniers illustreren. Citaten die ons duidelijk maken hoe zij de wereld zagen, wat ze dachten, waarnaar ze streefden. Hun woorden, voor de huldiging door ons verweven in een aangrijpende tekst uit 1962 van Walter Van Boxelaer, nu gebracht door de jonge generatie lesbo's en homo's. Aan hun het woord.

Roger Beuselinck en René Van Laere, pioniers in Brugge en Gent. Foto SVC.

Hoelang nog?

Hoelang nog zal het in een beschaafd land mogelijk zijn dat omtrent 300.000 mensen een leven moeten leiden dat het hunne niet is?

Hoelang nog zal ons een gefrustreerd en geremd bestaan worden opgelegd vol angst om mogelijke ontdekking?

Hoelang nog zal een meerderheid het lef hebben de natuur en de liefde aan banden te leggen en aan de natuur te zeggen wat natuurlijk en tegennatuurlijk is?

Hoelang nog zal een louter kwantitatieve en conformistische meerderheid zich het recht toeëigenen de verschillende liefdesvariëteiten in de natuur te beoordelen?

Hoelang nog?

E.H. Wilfried Lammens, 1970

Bidden wij voor homofielen die opstandig zijn of uitgedoofd of verlamd. Voor hen die verbeten en verbitterd zijn, schamper en cynisch door de afwijzing van de maatschappij.

Maak hen mild.

Open opnieuw hun ogen voor de goedheid die onder mensen mogelijk is.

Laat ons bidden.

Bidden wij voor alle homofielen van onze stad en ons land die gewantrouwd worden, die dagelijks leven onder druk van verdachtmaking en kwaadsprekerij. Voor hen wier zelfvertrouwen wordt ondermijnd door het harde oordeel van anderen. Voor allen die geen begrip ontmoeten, geen woord dat hen geneest en geen mens die hen aanvaardt.

Laat ons bidden.

Hoelang nog?

Hoelang nog zullen de meeste onder ons de dood ingaan zonder ooit werkelijk te hebben geleefd, zonder ooit te hebben bemind?

Hoelang nog zullen we ons moreel, affectief en geestelijk laten vermoorden zonder ons te verdedigen?

Hoelang nog zullen we ons een voor een laten knakken?

Hoelang nog zullen verscheidene onder ons tot wanhoop en zelfs tot zelfmoord worden gedreven?

Hoelang nog?

Paul Rademakers (l) en Michiel Sente (m), oprichters van de Gesprekscentra te Antwerpen en Brugge.
Foto SVC.

In het tijdschrift Ontmoeting, 1967:

Eén ogenblik maar....

GEDENK HEN DIE ONS ONTVIELEN

IN MEMORIAM Jean Van Hevel

Waldy De Bock

....en meerdere naamloze vrienden

Moedig roeiden zij met hun middelen tegen de haatstroom van de massa op.

Dapper leefden zij hun leven.

Nog was het hun gegund de eerste glimpen op te vangen van de stralende dageraad die zich voor al onze gevoelsgenoten aankondigt.

Zij gingen te vroeg.

RUST ZACHT, BEMINDE VRIENDEN!!!!

Hoelang nog?

Hoelang nog zullen we de morele paria's dezer maatschappij blijven?

De meeste tot wie deze vragen gericht zijn zullen ze nooit onder ogen krijgen en zullen verder aan vereenzaming ten onder gaan. Tot de enkelen die we kunnen bereiken en die niet alle zelfbewustzijn en levensmoed verloren hebben doen we een dringende oproep.

Vrienden en gevoelsgenoten, het wordt tijd dat we ons lot zelf in handen nemen en moedig ons recht op bestaan en op liefde verdedigen.

Paul Rademakers in een brief aan Marc Erauw, 1965:

Tenslotte, wat mij het nauwst aan het hart ligt, en wat mij ook het ergst verdriet, is het feit dat "Kontakt" door mijn heengaan zou gedoemd zijn te verdwijnen. Ik zou je met de meeste aandrang willen vragen, Marc, dat je alle pogingen in 't werk zou stellen om deze nieuwsbrief verder te laten verschijnen. (...) Niet omwille van mijzelf, maar omwille van de vele jongens die ergens "in de provincie" uit deze nieuwsbrief moed en kracht putten om hun soms zo moeilijk leven door te bijten. Als je alleen aan hen denkt, Marc, dan is het opmaken van deze brief geen maandelijks weerkerende karwei en een last, maar wel een aangename taak alleen al door het besef dat je iemand, ook al ken je hem niet, helpt en hem een vriendenhand, een helpende hand toesteeft. (...) Maar wat het ook moge kosten, "Kontakt" moet blijven bestaan.

Mieke Biermans, medeoprichtster van Mytilene en Lilith, en 'Suzan Daniel'.
Foto SVC.

Hoelang nog?

Hoelang nog zal de liefde van duizenden mensen door het slijk worden gesleurd?

Hoelang nog?

Alleen solidariteit kan ons redden.

De liefde is vrij en wordt niet gedetermineerd door een meerderheidskonformisme.

Leggen we dan alle vals schaamtegevoel af.

Verenigen we ons en laten we de moed en de durf hebben ons eigen natuurlijk liefdesleven te beleven door mekaar te beminnen.

Suzan Daniel, 1954:

Nous homosexuels des deux sexes, nous avons intérêt à ne pas vivre en vase clos et qu'avant de vouloir être compris et tolérés – surtout acceptés – des hétérosexuels, il faudrait que nous apprenions, d'abord nous-mêmes à nous défaire de certains préjugés, de certaines fausses croyances, de certains refoulements. Ce n'est que lorsque nous serons devenus libres nous-mêmes que nous serons libres devant les autres, forçant ainsi le respect de la personne humaine auquel nous avons légitimement droit.

Le C.C.B. veut ouvrir la voie aux nôtres d'abord, aux autres ensuite et tendre vers plus de compréhension, plus de tolérance, plus d'humanisme....Ce vaste idéal mérite bien que vous les premier(e)s intéressé(e)s releviez vos manches, abdiequiez tout égoïsme, toute crainte défaitiste et injustifiée, que vous abdiequiez toutes les petites mesquineries, en vue du but à atteindre, ce qui seul compte en définitive!

Hoelang nog?

Hoelang nog zullen we als minderheid bespot, vervolgd en gebroodroofd worden?

Hoelang nog zal aan tienduizenden verboden worden te beminnen in een wereld die aan te weinig liefde kapotgaat?

Hoelang nog?

Dat de woorden uit het evangelie "Zie hoe ze elkaar liefhebben" op ons toepasselijk wezen en ik ben ervan verzekerd dat niet alleen ons eigen leven levenswaard zal worden maar dat ook de maatschappij er goed zal bij varen.

miami gay & lesbian filmfestival

een impressie

Mainstream gaze, panel discussion (28/04/01) Met : B. Ruby Rich (film critic, moderator), Alexis Arquette (actor), Steve Capsuto (gay scholar), Martha Gever (professor of media and cultural studies), Dennis Turner (screenwriter)

History Lessons, film directed by Barbara Hammer, USA, 2000 (29/04/01)

Lethal Lesbians, clipstalk presented by B. Ruby Rich (29/04/01)

A Florida Enchantment, film directed by Sidney Drew, USA, 1914 (29/04/01)

Alternate Channels, clipstalk presented by Steven Capsuto (30/04/01)

Past Imperfect, outdoor screenings on walls of the Colony Theater (2-5/05/01)

Het Gay & Lesbian Filmfestival van Miami (26/04/01-05/05/01) is misschien niet zo groots en oud als dat van San Francisco maar wel een verademing zondermeer voor het hedonistische South Beach. "Eindelijk eens wat anders dan uitgaan en het strand", hoorde ik vaak tijdens de vele uitverkochte filmvoorstellingen. Een mens wil ook wel eens gekitteld worden onder de hersenpan. Naast de klassieke feature films en kortfilms met homo/lesbische inslag werd het festival ook doorspekt met allerlei paneldiscussies, clipstalks, documentaires en een enkele stomme film uit de oude doos. Een verslag van de hierboven vermelde evenementen.

the burden of representation

De paneldiscussie *Mainstream gaze* onderzocht wat de huidige stand van zaken is wat betreft *gay en lesbian characters* op de buis en in de cinema. Hoe worden homo's en lesbiennes momenteel gerepresenteerd in de mainstream? Luisterend naar de verschillende panelleden werd een genuanceerd beeld opgehangen van de huidige toestand in de V.S. Vooreerst dienen zowat alle soaps, sitcoms en feature films bekeken te worden door de bril van de markt. Er worden films en soaps gemaakt die een zo groot mogelijk marktsegment moeten kunnen aanspreken. Het komt er niet op aan "to alienate 125 million people", aldus Dennis Turner. In de bioscoop is de box office doorslaggevend en op TV moeten adverteerders verleid worden om zich te nestelen in een van de vele publicity breaks. Daar komt met andere woorden niet altijd perse een goeie film of soap uit voort waarin minderheden zich kunnen vinden. Europese films worden "not so for profit" gemaakt en zijn dan ook vaker beter en eigenzinniger, werd eraan toegevoegd. Ten tweede werd opgemerkt dat momenteel heel wat gay en lesbian characters permanent of tijdelijk opduiken in allerlei soaps. *Ellen* uit 1997, met de lesbische comedienne Ellen DeGeneres als main character, was echter

uitzonderlijk. *Will & Grace* ligt het Amerikaanse publiek al wat beter: in de sitcom deelt een homo een flat met een heteroseksuele vrouw. Het lonken naar mannen is niet zo odd als je een beetje heterowater toevoegt aan de te rode homowijn. Ook in feature films doen homo's en fruit flies het goed. *My best friend's wedding* met Rupert Everett is het beste voorbeeld. *Spin City*, met main character Michael J. Fox en een erg geestig uitgewerkte rol voor de zwarte homo Carter, vat de huidige trend nog het best samen: mensen zien op de buis "characters that happen to be gay", zoals Capsuto het uitdrukte.

Nog niet zo lang geleden kon GLAAD (Gay & Lesbian Alliance Against Defamation, www.glaad.org) nog enigszins bijhouden wanneer het op z'n achterste poten moest gaan staan wanneer een homo of lesbische rol te unpolitically correct verbeeld werd. Er waren vroeger gewoon veel minder beelden met homoseksuele/lesbische inslag en bijgevolg werd er dan ook meer over gepraat en drukte om gemaakt. "All told, some fifty network series of the 1990s had gay or bisexual recurring roles – more than twice the combined total for all previous decades. There were so many likable, sympathetic characters that the occasional killer-queer stereotype could slip past without a breath of protest from gay groups." (Capsuto, p. xiii)

Maar wie representatie zegt, zegt uiteraard ontevredenheid. Het kan nooit voor iedereen goed zijn. De *queer* geïnspireerde panelleden vonden veel van de huidige opgetrommelde gay en lesbian characters te braaf. "They are so perfect. Gay characters are more respectable, they are the better citizens." Men denke aan het steriele, gekloonde homokoppel uit *American Beauty* dat zich met geschenk en al gaat voorstellen als zijnde de nieuwe burens. Een ander panellid counterde deze kritiek enigszins door erop te wijzen dat net hetzelfde de African Americans was overkomen. Ook zij waren als minderheid, in een evolutie naar normalisering toe, doorheen een periode van hyperrespectabiliteit gemoeten als ze verbeeld werden. Ook zij liepen er toen in allerlei moving images al te afgeborsteld bij.

Martha Gever stond erop, als queer scholar, kritische vragen te hebben bij de impliciete vooronderstellingen van het hele debat. Waarom willen we perse part of the mainstream zijn? Wie gerepresenteerd wordt, wordt terzelfder tijd ook gelegitimeerd ten nadele van andere minderheden. Wie - als het kan on primetime - op papa TV mag komen, mag ervan uitgaan dat hij of zij een beetje meer lid is geworden van de club of healthy and normal Americans. En queer scholars, zoals geweten is, hebben het niet zo begrepen op normalisering. Steven Capsuto was haar, naar mijn smaak, echter te slim af. Hij vond dat de klassieke media in de V.S. al lang niet meer die grote controlerende en normaliserende instanties zijn die bepalen wie gerepresenteerd wordt en wie niet. De tijden dat iedereen de avond voordien hetzelfde had gezien liggen al lang achter de rug in een land met - voor wie het wil - meer dan 200 zenders op de kabel. De op-en-af-homoseksualiteit (en de fameuze kus

!) van Steven Carrington uit *Dynasty* waar iedereen de volgende dag de mond van vol had deed het vooral in een tijd van schaarste. Bovendien doet de opkomst van het internet daar nog een schepje bovenop. Capsuto gaf in zijn lezing het voorbeeld van *Queer Duck*, een animatiefilm in feuilletonvorm die alleen op het internet te bekijken valt. Als binnenkort meer en meer mensen hun eigen TV-programma's op het net gaan brengen zal het hek helemaal van de dam zijn. Het lijkt er dus op dat representatie stilaan een erg eenzame bedoening wordt waar chance encounters binnen een immense zee van beeldproviders aan de orde van de dag zullen zijn. En misschien wordt de term "mainstream" in die zin straks betekenisloos. Het verdwijnen van de schaarste lijkt dus ook als vanzelf de *burden of gay & lesbian representation* op te heffen. Samenvattend zou men kunnen stellen dat mensen in de Noord-amerikaanse film- en televisie-industrie de laatste tien jaar veel welwillender geworden zijn om homo's en lesbiennes op te voeren maar toch terzelfder tijd zo weinig mogelijk consumenten voor het hoofd willen stoten. (En omdat homo's en lesbiennes nu ook als consumenten erkend worden is het inhuren van homoseksuele of lesbische *technical consultants* tijdens het productieproces dan ook gemeengoed geworden.) Gay en lesbian characters mogen er enerzijds wel zijn, ook al lopen ze er soms nog wat te politiek correct afgemeten bij of blijken ze geen seksleven te hebben. Anderzijds worden ze ook, net als alle andere characters, meer en meer in beeld gebracht als mensen met fouten en gebreken. Zonder dat dit in causaal verband wordt gebracht met hun seksuele preferentie.

girl crazy

B. Rubi Rich vond dat het quasi probleemloos ensceneren op het witte doek van talloze lesbian (al dan niet serial) killers in de jaren negentig de laatste stelling misschien mee staft. De mainstream (en de lesbiennes zelf?) zijn blijkbaar klaar voor minder politiek correcte characters. Lesbiennes kunnen, net als hetero's, aan het moorden slaan. Rich liet in haar clipstalk (dat ze binnenkort tot een boek verwerkt) allerlei fragmenten zien uit bekende en minder bekende films. *Thelma and Louise* en *Fatal attraction* zijn de meest bekende voorbeelden uit het genre. Tot soms grote hilariteit van de talrijke aanwezige vrouwen werden mannen afgeknald of hun nek gebroken. Toch beseft Rich heel goed dat het *killer dyke syndrome* een lange voorgeschiedenis heeft en het verschijnsel misschien minder emancipatoir is dan

gedacht. Er zou kunnen gestart worden bij Genets "Les bonnes", gebaseerd op een waar gebeurd verhaal uit Frankrijk (en in 1995 verfilmd als *Sister my sister*). Maar ook de V.S. heeft z'n sensationele lesbian killer-voorhistorie. Lisa Duggan publiceerde onlangs haar boek over the *Memphis case* (Alice Mitchell vermoordde haar vriendin Freda Ward in 1892). Het erop volgende proces heeft, net als het schandaalproces van Oscar Wilde, een grote rol gespeeld in het aanmaken van de publieke perceptie van lesbianisme. Rich dook ook een wat campy lesbian killer film uit 1965 op, *Faster, PUSSYCAT! Kill! Kill!*, wat nogmaals aantoont dat het thema niet zo nieuw is.

Lynda Hart was iemand van de eersten die het thema lesbianisme en geweld erg helder heeft geanalyseerd: "a woman who is perceived as aggressive carries with her the shadow of the lesbian [mijn cursivering]" (Hart, p. 89). Alle door Rich getoonde filmfragmenten lieten dit duidelijk zien. De lesbische duiding is structureel zowel aan- als afwezig. Het is zeggen en niet zeggen. Het is dreigen (met lesbische stigmatisering?) maar toch ook niet (helemaal) willen uitspreken. Want men wil het onuitsprekbare immers evenmin bestaansrecht verlenen. Het gaat om Eve Kosofsky Sedgwick's *open secret*.

Rich liet ook zien dat lesbiennes die moorden op het einde van het verhaal ook meestal zelf aan hun einde moeten komen. Vermoedelijk om de afkeer en grote angst in onze cultuur van gewelddadige vrouwen te bezweren. Lynda Hart voegt daaraan toe dat deze vrouwenfilms hier iets gemeen hebben met de mannelijke buddyfilms. En ze citeert Robin Wood: "The death of the protagonists as the most effective impediment to consummation of the same-sex relationship." (p. 69) (Wie dat nonsens vindt moet maar eens naar de binnenkort in roulatie komende film *Pearl Harbour* gaan zien.) Thelma en Louise rijden dus de afgrond in. Toch vond Rich een uitzondering die de regel bevestigt: een vrouw dumpst op het einde van een misdaadfilm haar male partner en rijdt, na een veelbelovende natte kus, vrolijk weg met the other woman in crime. Geheel in de lijn van historicus George Chauncy, die aantoonde dat bij het ontstaan van de moderne homoseksuele identiteit de *genderrol* aanvankelijk meer doorslaggevend was dan *sexual object choice*, merkt Hart op dat ook bij de negentiende eeuwse psychopathologisering van de *woman loving woman* het aanvankelijk evenmin de seksuele objectkeuze was die de lesbienne karakteriseerde. Het was eerder "the female invert's aggressiveness ... what marked her as deviant and therefore dangerous." (p. 9) Lesbische vrouwen worden dus al langer, en met uitdrukkelijke versterking vanuit psychopathologische hoek,

geassocieerd met een mannelijk gender-privilege : geweld en agressie. En het blijft de vraag of de wave van lesbian killer movies uit de jaren negentig daar geen gewone verderzetting en variatie van is. Misschien is de (voorbij ?) trend van de voorbije tien jaar dus helemaal niet (of nauwelijks) een teken van groeiende tolerantie jegens erg diverse lesbische characters.

Affiche van het Miami Gay & Lesbian Filmfestival

queer lillian travers

Deze typering van a woman loving woman als agressief (en dus in wezen mannelijk) is ook duidelijk waar te nemen in de stomme film *A Florida Enchantment* uit 1914. Net zoals Europa de film *Anders als die anderen* (1919) heeft aangewezen als de eerste homofilm ooit gemaakt, zo heeft ook de Verenigde Staten z'n lesbische startschotfilm. De film vertelt, geheel en al met pianobegeleiding (en dat was een belevenis op zich), het verhaal van Lillian Travers (!) die op bezoek is bij haar tante in Florida. Lillian ontmoet er ook haar verloofde (die er werkt als dokter in een hotel) maar tussen de twee botert het niet zo omdat meneer voortdurend met andere vrouwen flirt. Dus gaat Lillian shoppen met vriendin Bessie. In een curiositeitenshop koopt ze een oud kistje uit Afrika. Thuisgekomen opent ze het kistje en vindt erin een medicijnflesje met vier zaden. Op het flesje staat vermeld "For women who suffer". Er zit ook een brief bij die meldt dat de zaden van een *sex-change tree* in Afrika komen. Ontgoocheld in en verward door haar verloofde slikt Lillian een pil en begint het avontuur. Lillian begint meteen mannelijke trekjes te vertonen en de volgende dag heeft ze al een volle baard. Toch blijft ze uiterlijk nog een tijdje als vrouw door het leven gaan en probeert ze haar vriendin Bessie te verleiden. Lillian vertoont daarbij allerlei uitvergroete mannelijke kenmerken als voortvarendheid en opdringerigheid. Tot grote verbijstering en verontwaardiging van haar omgeving. Het is hier dat de discussies te situeren vallen of dit wel of niet een film met lesbische thematiek is. En dus misschien al of niet de eerste film met lesbianisme als thematiek. Siobhan B. Somerville heeft een erg grondige en interessante analyse gemaakt van de film. Aanvankelijk was ik zelf ook eerder geneigd de film als een loutere oefening in *genderb(!)ending* te zien. Somerville toont echter aan dat er

meer aan de hand is. Zo blijkt de Lillian spelende en nooit getrouwde actrice Edith Storey in het ware leven een tomboy van jewelste geweest te zijn die duidelijk wist voor welke rol ze koos in deze film. Bovendien analyseert Somerville de roman (1891) en het toneelstuk (1896) dat aan de basis lag van de film. En daaruit blijkt dat heel wat zaken die in de richting van een meer seksuele duiding gaan zijn weggelaten in de feature film. Zo trouwt Lillian (ondertussen omgedoopt tot Lawrence) op

Martha Gevers. Foto Tom Franks

het einde van de roman met Bessie terwijl Lillian van de film op het einde ontwaakt uit wat alleen maar *a bad dream* leek te zijn. Ook over de zeeman die de toverzaden uit Afrika weghaalt komen we meer te weten in de roman. Hij en zijn bemanning die de zaden ter plekke uitproberen komen daarbij terecht in voor die tijd erg ongewenste raciale en, hier erg duidelijk, homoseksuele 'vermengingen'.

Somerville meent trouwens dat er rond die tijd parallellen en wederzijdse beïnvloeding bestond tussen seksuele en raciale discours die de seksueel Andere (de seksueel onverzadigbare zwarte, de invert) als thema hadden. Niet voor niks komen de zaden die de *gender trouble* veroorzaken uit Afrika. (Onze eigenste Rudi Bleys heeft tot nu toe de beste analyse gemaakt van deze *geography of perversion*-thematiek). Maar wat het nu ook zij, gendertrouble of sexual trouble, het ging in elk geval om vrouwen die in de ogen van de mannen van toen voor trouble zondermeer zorgden. Het medicijnflesje met de vermelding "For women who suffer" verwijst trouwens duidelijk naar de suffragette-beweging. En ook daar was trouwens, zoals we weten, de lesbische stigmatisering altijd minstens onderhuids aanwezig. Het filmfestival werkte ook nauw samen met het *Louis Wolfson II Media History Center* dat gelieerd is met de *Florida International University*. Op verschillende tijdstippen doorheen het festival werden unieke film-documenten afkomstig uit dit immense moving images archief vertoond. Zo wordt de politieraid (newsreel ?) op een homobar hier in South Beach (The red carpet club, 1610 Alton road) in april 1957 getoond. Unieke beelden van in die jaren gebruikelijke praktijken waarover ik tot nu toe alleen maar las. (De fameuze rellen rond de New Yorkse Stonewall-bar in 1969, veroorzaakt door een gelijkaardige politieraid, zijn naar mijn weten door niemand gefilmd.) Je ziet onder andere hoe de gezichten van de klanten in de bar van de camera wegflitsen alsof deze laatste messen gooit. Absoluut niet herkend worden was het devies. Ook het homostrand voor het jonge volk, dat toen nog aan 21st Street te situeren was, wordt vervormd (om herkenning te beletten) in beeld gebracht. En een *all male houseparty* uit 1958 waar de politie ook

binnervalt blijft eveneens bij als uniek beeldmateriaal.

Tot slot ook een minpunt. De titel van Barbara Hammers documentaire *History Lessons* leek veelbelovend. Hammer was zelf aanwezig op de vertoning van haar laatste product. Ze sprong als plus zestigjarige het podium op en riep uitbundig "Welcome to Sunday School!" De sfeer die ze er die zondag meteen in bracht bekoelde echter erg snel door de film zelf. Hammer dook allerlei her en der gevonden antieke en minder antieke footage op waar lesbische vrouwen of lesbische scènes verbeeld worden en breide het aan tot een kakafonie van beelden en erg slechte muziek. Nu kan ik me voorstellen dat het niet makkelijk is om met erg schaars en niet bijzonder kwaliteitsvol materiaal een goede documentaire te maken. Maar hier lijkt Hammer het toch voornamelijk zelf te hebben verknald. Ze schreef ooit over haar werk: "As an experimental filmmaker and lesbian feminist, I have advocated that radical content deserves radical form." (Gever, e.a., p. 70) Dat kunst je radicale hoofdpijn moet bezorgen was misschien fashionable in de jaren zeventig maar duidelijk niet besteed aan de vele *lipstick lesbians* aanwezig in de zaal. Een kwart van de zaal was leeggelopen toen de film na een goed uur tot ieders opluchting plots stopte. Want met die radicale films weet je nooit goed wanneer het gedaan is.

Hans Soetaert

b i b l i o g r a f i e

Bleys, Rudi C. *The Geography of Perversion : Male-to-Male Sexual Behaviour outside the West and the Ethnographic Imagination, 1750-1918*. Washington Square, New York University Press, 1996.

Capsuto, Steven. *Alternate Channels : The Uncensored Story of Gay and Lesbian Images on Radio and Television, 1930s to the Present*. New York, Ballantine Books, 2000.

Chauncey, George. *Gay New York : Gender, Urban Culture, and the Making of the Gay Male World 1890-1940*. New York, Basic Books, 1994.

Duggan, Lisa. *Sapphic Slashes: Sex, Violence, and American Modernity*. Durham/London, Duke University Press, 2001.

Gever, Martha, e.a., eds. *Queer Looks : Perspectives on Lesbian and Gay Film and Video*. London/New York, Routledge, 1993.

Gever, Martha. *Entertaining Lesbians*, forthcoming.

Hart, Lynda. *Fatal Women : Lesbian Sexuality and the Mark of Aggression*. Princeton, Princeton University Press, 1994.

Murray, Raymond. *Images in the Dark : an Encyclopedia of Gay and Lesbian Film and Video*. Philadelphia, TLA Publications, 1994.

Rich, B. Ruby. *Chick Flicks : Theories and Memories of the Feminist Film Movement*. Durham, Duke University Press, 1998.

Russo, Vito. *The Celluloid Closet : Homosexuality in the Movies* (revised edition). New York, Harper, 1987.

Sedgwick, Eve Kosofsky. *Epistemology of the Closet*. Berkeley, University of California Press, 1990.

Somerville, Siobhan B. *Queering the Color Line : Race and the Invention of Homosexuality in American Culture*. Durham/London, Duke University Press, 2000.

Tropiano, Stephen. *Prime Time Closet : The History of Homosexuality on Television*, forthcoming.

Wood, Robin. *Hollywood from Vietnam to Reagan*. New York, Columbia University Press, 1986.

U k a n h e l p e n !

- * word medewerk(st)er: we hebben steeds nood aan extra handen, ogen, oren en hersencellen (bvb. elke derde woensdagavond van de maand werken we gezamenlijk aan de ontsluiting van de collectie folders en flyers)
- * gooi nijs meer zomaar weg: contacteer ons eerst (misschien hebben we het al, misschien nog niet; in elk geval: neem geen risico)
- * neem als u uitgaat (bvb. bar of sauna, maar ook een toneelstuk met homo/lesbische inhoud) flyers en ander promotiemateriaal mee, en bezorg het ons
- * vergroot onze naambekendheid: wijs vrienden en vriendinnen op het bestaan en de doelstellingen van het Fonds Suzan Daniel, of signaleer ons wie we best zelf eens contacteren
- * overtuig de bazin van uw favoriete lesbiennebar ervan bvb. exemplaren van de affiches en het promotiemateriaal aan het Fonds te bezorgen
- * overtuig uw kennis-bioscoopuitbater ervan het promotiemateriaal van de roze gekleurde films aan ons door te spelen
- * word lid en ondersteun het Fonds ook financieel
- * vermeld het Fonds Suzan Daniel in uw testament: zo vermijdt u dat na uw overlijden materiaal 'verdwijnt' (we kunnen u in verband hiermee al enkele verhalen vertellen...)
- * enz.

aanwinsten

Het homo/lesbisch cultureel en historisch erfgoed is uiterst kwetsbaar. Heel veel materiaal is al reddeloos verloren. Een heleboel andere stukken, momenteel misschien nog bewaard op zolders of in kelders dreigt hetzelfde lot te ondergaan. Gelukkig heeft het Fonds Suzan Daniel al veel materiaal in veiligheid kunnen brengen. Hierna volgt een vierde overzicht van een deel van deze aanwinsten.

archivalia Atthis

Op 15 september 1978 werd Atthis opgericht door zestien lesbiennes die zich hadden afgescheurd van het Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) Antwerpen. Sinds het stopzetten van het Gentse Sappho in

1981 draagt Atthis de titel van oudste nog bestaande lesbiennegroep in Vlaanderen. Deze gevestigde waarde heeft een geschiedenis van ups en downs achter de rug, hetgeen gereflecteerd wordt in haar archief. Na heel wat voorbereiding en grondige besprekingen besliste Atthis eerder dit jaar dat rijke archief aan het Fonds in bewaring te geven. Naast verslagen van vergaderingen vanaf het begin van de jaren '80 is ook de briefwisseling mooi bewaard gebleven: de uitgaande ongeveer vanaf het begin, de ingekomen stukken met uitzondering van de eerste jaren.

archivalia Impuls

Vorig jaar nam Impuls door middel van een dagvullend feest en een afsluitende plechtigheid afscheid van het specifiek lesbische luik van haar vormingswerking. In 1978 opgericht als Vorming tot Bevrijding was er in deze vormingsinstelling, toegespitst op basiscursussen en themaweekends voor vrouwen, vanaf 1986 ook plaats voor lesbische

vorming. De 'Ook-zo-weekends' groeiden uit tot klassiekers. Maar de lesbische vorming breidde zich ook uit naar andere thema's: lesbische seksualiteit, lesbiennes ouder dan 40, lesbische moeders, lesbische zelfverdediging, enz.

Het archief van Impuls, met vanzelfsprekend de vormingsprogramma's als kern, werd begin dit jaar eveneens aan het Fonds Suzan Daniel overgemaakt. Graag hier ook een pluim voor de organisatie voor de manier waarop ze heel bewust en publiek een hoofdstuk uit haar bestaan heeft afgesloten zonder evenwel het archief dat aan dat hoofdstuk vasthangt uit het oog te verliezen.

archivalia Dameskaffee Turnhout

Na enkele afzonderlijke initiatieven en een periode van samenwerking met de Kempische Werkgroep Homofilie (KWH) die eindigde ten

gevolge van heel wat man/vrouw-verschillen en -moeilijkheden, besloten een aantal Turnhoutse lesbiennes begin 1992 terug informeel samen te komen. Eind dat jaar werd dan het Dameskaffee – later Vrouwencafé – opgericht. Vanaf 1998 werden de contacten met de KWH hersteld, om er een jaar later in op te gaan.

Wat er rest aan archiefmateriaal van het Dameskaffee, waaronder het plakboek, verslagen van vergaderingen en promotie-

materiaal maar ook stukken betreffende het KWH voor 1992, is onlangs aan het Fonds Suzan Daniel geschenken.

Jackie Boeykens

Jackie Boeykens was jarenlang één van de boegbeelden van de maatschappijgerichte werking van de homo- en lesbiennebeweging. Dat resulteerde onder meer in een engagement in CoHom, Infoma en later de Federatie Werkgroepen Homofilie (F.W.H.) waarvan hij jarenlang de voorzittersfunctie vervulde. Naast ontelbare voorlichtingsvergaderingen en contacten met de media investeerde hij enorm veel tijd en energie in het lobbyen met het oog op de afschaffing van artikel 372bis van het Strafwetboek, dat de leeftijdsgrens voor homoseksuele contacten op 18 jaar bepaalde tegenover 16 jaar voor hetero's. De twee archiefdozen materiaal die Jackie Boeykens een aantal weken geleden overdroeg, bevatten een geluidsopname van een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond (HV) over homofilie (4 oktober 1972) en de spoelen (beeld + geluid) van de TV-uitzending 'Homofielen' van datzelfde HV (18 juni 1974)!

Daarnaast bevat de overdracht vooral stukken betreffende het G.O.C. Antwerpen in de tweede helft van de jaren '70 (verslagen van de Raad van Bestuur en het Koördinatiebureau). Enkele meer persoonlijke brieven – waaronder de brieven waarmee ondervoorzitter E.H. Wilfried Lammens zijn ontslag uit de FWH meedeelde – vervolledigen het geheel.

Toon Schoutteet / De Homokrant

Vanaf het begin van de jaren '70 zochten de verschillende homo- en lesbiennegroepen geleidelijk meer toenadering tot elkaar. Als gevolg van die grotere samenwerking tussen de verschillende centra in Vlaanderen kwam men in maart 1973 ook tot een (gestencilde) bundeling van de afzonderlijke omzendbrieven, namelijk Infoma-Nieuws. Na twee jaar verscheen in april 1975 het gedrukte Infoma, om vanaf 1979 als De Homokrant door het leven te gaan.

Toon Schoutteet, mede-oprichter van de Gentse Studentenwerkgroep over Homofilie (GeSWH), fungeerde het eerste decennium van het blad als hoofdredacteur. Met zijn thuisadres als correspondentieadres functioneerde het blad dus los van het latere FWH-secretariaat in de Dambrugstraat in Antwerpen. Vorig jaar schonk Toon Schoutteet ons

het archief van De Homokrant, met nogal wat briefwisseling uit de jaren '70, en daarnaast ook nog een heleboel tijdschriften en boeken.

D a n n y C a n n o o t

Eveneens eind vorig jaar ontvingen we een aantal archiefdozen van Danny Cannoot, die ons vroeg volgende voorstelling op te nemen: "Danny Cannoot, beter bekend als de travestie-artieste Anastasia, ex-bestuurslid van het RAF Kortrijk en van het amateurtheatergezelschap 'De Leutemakers' bij welke groep hij optrad als acteur in het stuk 'De Prochievrijers' van Gaston Marie Martens; auteur van verschillende artikels, gedichten, kortverhalen en van de boeken 'De Geheimzinnige Jongen', 'Adonis' en 'Op zoek naar...'"

Deze overdracht omvat inderdaad deze publicaties, maar ook notulen en briefwisseling betreffende het Roze AktieFront (RAF) Kortrijk naast persoonlijke briefwisseling met allerlei organisaties of initiatieven (Valentino, Laokoön, RAF, Behext,...), affiches (CLARH, Gay Klub, Mustang, travestieshow 't Onderkomen, Kontaktgroep Homofielen Kortrijk, Homocentrum Brussel,...) en allerlei documentatiemateriaal.

P i n k l i c h t

In het midden van het vorige decennium was gedurende enkele jaren de jongerengroep Pinklicht actief in de streek Tielt-Roeselare-Torhout. Het archief van deze organisatie verzeilde ondertussen ook al bij het Fonds Suzan Daniel. Het omvat notulen van vergaderingen, briefwisseling, promotiemateriaal, e.d.

P e t e r D e G r o o t e / P e t e r d e P r o o s t

Al enkele jaren is er nogal wat belangstelling voor de mogelijkheden van een gemeentelijk homo/lesbisch emancipatiebeleid. De opening, vorig jaar, van drie zogenaamde 'roze huizen' heeft hiermee vanzelfsprekend ook een link. Deze themata komen aan bod in het materiaal dat Peter De Groote, jarenlang voorzitter van de Gentse Homo- en Lesbiennebeweging (GHLB) en Casa Rosa, ons bezorgde. Het bevat onder meer notulen van beide organisaties, dossiers betreffende de contacten met het Gentse stadsbestuur en voorstellen in verband met een te voeren emancipatiebeleid, briefwisseling, promotiemateriaal, enz.

Ook de schenking door Peter de Proost bevat gelijkaardig materiaal, met stukken betreffende de FWH-Werkgroep Gemeentelijke Emancipatie. Daarnaast zijn er omslagen aangaande de Roze '90, de organisatoren van de nieuwe reeks Roze Zaterdagen (edities 1990-1992-1994),

de Studiedag Homo's & aids (1/12/1995), en de FWH-Cel Aids. Als oud-hoofdredacteur van ZiZo maakt ook archiefmateriaal met betrekking tot de opstartperiode van dat tijdschrift – de fusie van de Homo- en Lesbiennekrant en De Janet – deel uit van deze overdracht.

M a r l e e n P a s / I n g e W a l l a e r t / R i a C o n v e n t s

Marleen Pas, jarenlang actief binnen de Werkgroep Bisexualiteit bezorgde ons vorig jaar archivalia van deze organisatie, en dus meteen ook stukken betreffende heel wat andere homo- en lesbienneorganisaties en –evenementen. Het materiaal dat Inge Wallaert, oud-voorzitter van FWH, voormalig co-secretaris-generaal van de International Lesbian and Gay Association, vroeger medewerkster van HAGAR en nu nog

actief binnen Het Roze Huis, ons meegaf, weerspiegelt dat divers engagement. Nogal wat internationale documenten (ILGA-publicaties, congresmappen, briefwisseling, documentatie betreffende het thema homo's/lesbiennes en arbeid en vakbonden), T-shirts, gadgets en andere stukken betreffende Het Roze Huis/De Draak, enz. En zowel een uitnodigings- als een bedankingskaart voor de plechtigheid ter gelegenheid van 'Het 101-maanden feest', de ondertekening van het samenlevingsregister door Inge en haar vriendin.

Advocate Ria Convents gaf ons dan weer, naast allerhande notities en wat briefwisseling, vooral documentatiemateriaal. Heel wat daarvan houdt verband met de themata samenlevingscontract/partnerregistratie en antidiscriminatie, en vertoont bijgevolg een 'juridische' trekje. De tijdschriften omvatten daarnaast onder meer exemplaren van de Nederlandse 'Nieuwsbrief Homoseksualiteit en recht', Off our backs, en de volledige collectie van Femeus.

Nagenoeg al deze aanwinsten bevatten terzelfder tijd ook tijdschriften, publicaties en/of documentatiemateriaal.

Daarnaast werden ons archivalia opgestuurd of bezorgd door CHEL, CHE, Enig Verschil, LACH, Vieux Rose,... We ontvingen ook archivalia betreffende 'de Taart' (een voorloper van wat nu is uitgegroeid tot Wel Jong Niet Hetero) en aangaande de Brugse homo- en lesbiennebeweging (het Gewestelijk Opvangcentrum voor Alleenstaanden, de werkgroep Heterofiele Partners van het Gespreks- en Ontmoetingscentrum Brugge, Idem Dito). La Démence en Red & Blue bezorgden ons een aantal jaargangen promotiemateriaal (flyers, affiches). En naast wat persoonlijker materiaal en een collectie boeken verwelkomden we ondertussen ook dubbels van promotiemateriaal (affiches, programma's, foto's,...) voor toneelstukken met een roze tintje die in het Fakkeltheater te Antwerpen werden opgevoerd.

Meer informatie betreffende een aantal van deze schenkingen - en natuurlijk betreffende het materiaal dat we de komende maanden zullen mogen ophalen – mag u verwachten in een volgend nummer van 'Het ondraaglijk besef'.

acquisitions

Le patrimoine culturel et historique homo/lesbien est très vulnérable. Ainsi nombre de documents sont-ils irrémédiablement perdus. Pas mal de pièces risquent de subir le même sort. Heureusement le Fonds Suzan Daniel a pu sauver déjà bien du matériel.

Les derniers mois nous avons reçu les archives d'Atthis – le groupe lesbien le plus ancien en Flandre étant fondé en 1978 -, d'Impuls, de Dameskaffee Turnhout et de Pinklicht. Jackie Boeykens, ancien président de la FWH nous a donné les bobines originales d'une émission télévisée qu'il a réalisée en 1974 pour le Humanistisch Verbond, et du matériel concernant le GOC Antwerpen. Toon Schoutteet, depuis le début jusqu'en 1984 rédacteur en chef du mensuel 'De Homokrante', nous a remis les archives de cette revue.

En plus, ou bien les associations suivantes nous ont procuré du matériel, ou bien nous avons reçu des pièces concernant leurs activités: le Cercle homosexuel étudiant (CHE), le Cercle homosexuel étudiant liégeois (CHEL), Enig Verschil, LACH, Vieux Rose, 'de Taart', le RAF Kortrijk, le mouvement homo/lesbien brugeois (Gewestelijk Opvangcentrum voor Alleenstaanden, werkgroep Heterofiele Partners du Gespreks- en Ontmoetingscentrum Brugge, Idem Dito), le Gentse Homo- en Lesbiennebeweging (GHLB) et Casa Rosa, le Werkgroep Biseksualiteit, la 'cellule sida' du FWH, le Roze '90,... La Démence et Red & Blue nous ont envoyé leurs documents de promotion (flyers, mais aussi quelques affiches).

Bien évidemment notre collection s'est accrue aussi de pas mal de périodiques, d'affiches et de livres.

Tout cela n'est pourtant qu'une petite fraction de notre patrimoine. Nous continuerons donc notre quête des archives. Par des efforts supplémentaires nous essayerons d'acquérir du matériel concernant des régions, des thèmes et/ou des périodes actuellement sous-représentés: le mouvement homo/lesbien francophone; le sida; les bars, saunas, discos, etc.; et nos vies individuelles. Pour que notre collection, notre mémoire, notre patrimoine à nous, reflète la grande et précieuse diversité dans notre communauté.

Excepté les revues, ces documents ne peuvent pas être consultés avant l'inventoriage. En attendant le Fonds Suzan Daniel peut prendre toutes les précautions nécessaires afin de protéger la vie privée des personnes éventuellement mentionnées dans ces papiers.

Bart Hellinck

Le Fonds Suzan Daniel a besoin de vous

- * devenez collaborateur/trice: nous avons toujours besoin de mains, yeux, oreilles et matière grise supplémentaires (par exemple chaque troisième mercredi soir du mois est placé sous le signe de la classification des dépliants, flyers, etc.)
- * ne jetez plus rien: contactez-nous d'abord
- * apportez désormais les documents de promotion quand vous sortez, et faites-les-nous parvenir
- * attirez l'attention de vos ami(e)s sur l'existence et les buts du Fonds Suzan Daniel, ou signalez-nous avec qui nous devrions prendre contact
- * convainquez la patronne de votre bar favori de nous procurer par exemple ses affiches et ses documents de promotion
- * convainquez votre ami-exploitant de cinéma de nous procurer les documents de promotion des films à thème homosexuel/lesbien
- * devenez membre et soutenez-nous financièrement
- * mentionnez-nous dans votre testament, et évitez ainsi que du matériel 'disparaisse' après votre décès (nous pouvons vous raconter déjà des histoires...)
- * etc.

veertig jaar geleden

'gay life' in nederland, een lesbienne spreekt

Om de situatie van de lesbiennes in Nederland te schetsen, is het nuttig iets over de Nederlandse aard te zeggen. De Nederlanders hebben weinig verbeelding - hun nuchterheid is over de hele wereld bekend. Zolang je de mensen niet lastig valt, kan het hen niet schelen wat je doet. Maar je moet vooral niet willen opvallen. Nederlanders houden niet van buitensporig gedrag. "Doe zoals iedereen, dan doe je al gek genoeg", luidt hun slogan. De wet van ons land is een der meest verdraagzame van Europa, ja, zelfs van heel de wereld. Seksuele omgang tussen twee mensen van hetzelfde geslacht is alleen strafbaar als één van hen onder de eenentwintig is.

Tien jaar geleden wist niemand iets af van homoseksualiteit. Er cirkelden wel gekruide verhalen of verzinsels. Tijdens de laatste vijf jaar is heel wat veranderd. Er verschijnt al eens iets in de dagbladen. De persconferentie van het COC ter gelegenheid van zijn vijftiende verjaardag werd op een goede pers onthaald, en kreeg een gunstige respons in de radio-berichtgeving en tijdens de preken. Wij plannen een voorlichtingsfilm voor het onderwijs en de ouders.

De COC homoseksuele beweging is voor minstens 70 percent verantwoordelijk voor de gunstige evolutie. Van de 3.000 COC-leden zijn er 400 vrouwen. Het is niet veel - maar de Nederlandse vrouwen hebben het niet zo erg begrepen op clubs. Op papier is de vrouw gelijk voor de wet, maar in werkelijkheid leeft zij nog in een patriarchaat. Vrouwen worden minder betaald. Er zijn nog veel beroepen die zij niet mogen uitoefenen.

Men begrijpt hier werkelijk niet (en 'niet begrijpen' betekent 'niet geloven' voor de Nederlander) dat een vrouw, - die tot de inferieure sekse behoort -, de liefde van een andere vrouw kan verkiezen boven de superieure man. "Zij zal het wel ontgroeien, als zij de juiste man ontmoet", hoor je dikwijls zeggen. Soms gebeurt dit wel, maar voor slechts 5 percent en sommige vrouwen komen terug naar de 'gay life'. In Nederland is de indeling 'butch/fems' minder uitgesproken dan in de Verenigde Staten. De meesten van ons zien er nogal vrouwelijk uit. Voor het ogenblik is het in de mode om je mooi te kleden. Vorige jaren zag je lesbiennes in mantelpak, lange broek en broekpak. Nu dragen wij schoenen met hoge hielen en wij schminken ons. Het is eigenlijk vanzelfsprekend. Wij zijn 'gay' omdat wij van vrouwen houden. Wij zouden bijzonder ongeloofwaardig overkomen, indien wij nagemaakte mannen zouden verkiezen.

Wij werken zoals elke andere jonge vrouw. Zelfs als het uitlekt dat je lesbisch bent, zou je niet ontslagen worden. Personeel is moeilijk te vinden. In onze groep zitten secretaresses, kapsters, een advocate,

verkoopsters, enkele artiestes en een journaliste (je ondergetekende). Wij werken allemaal hard. Ik ken echter geen rijke vrouwen. Sommigen hebben een auto. Geen Hillman-Minx of een Jaguar, maar een kleine Volkswagen voor het comfort. En wij rijden natuurlijk met de fiets! Bars zoals je in de Verenigde Staten aantreft zijn hier zeldzaam. Misschien tien samen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Je ontmoet er weinig vrouwen. Het is een mannengedoe. Wij hebben wel

Cover van *The Ladder*, augustus 1961.

"De Schakel". Het COC heeft een nationaal huis in Amsterdam en kleinere lokalen in Rotterdam, Den Haag, Utrecht, enz. Het zijn ontmoetingsplaatsen waar lezingen en voorstellingen gegeven worden, films vertoond en gediscussieerd wordt. Wij zijn open tot 2 uur 's nachts. Er is een bar en gelegenheid tot dansen, soms met een orkestje. Onze club is privé. Je kan er niet verrast worden door ongewenste ontmoetingen. Men kan lid worden vanaf 21 jaar voor 6 dollar per jaar. Je betaalt je eigen drank. Verjaardagen,

promoties, de verjaardag van je relatie zijn even zoveel goede redenen om een feestje te geven.

Leegstaande huizen of appartementen zijn moeilijk te vinden. Je huurt een kamer en tracht je levensstijl verborgen te houden voor de eigenares. Want zelfs als zij het verschijnsel homoseksualiteit zou aanvaarden, is zij zeker niet bereid om te verhuren aan lesbiennes. Ik denk dat er geen groot verschil is tussen een Hollandse of een Amerikaanse verhouding. Het duurt, of het duurt niet. Zeventig percent van onze groep zit op kamer met een vriendin. Over het algemeen gelijken onze relaties op een huwelijk: goed of slecht, lang of kort. Als het liedje uit is ga je uiteen (de meest voorkomende oorzaak is ontrouw, en het is meestal zij die op een ander verliefd wordt die er uittrekt). Na enkele weken ontmoet je je oud lief in "De Schakel", je zegt "Hallo", loert even naar de nieuwe geliefde, knikt goedkeurend of voelt je triest, gebroken of vrij. Wij zijn even nuchter als alle Nederlanders. Je vermoordt elkaar niet, je gaat niet aan de drugs en drinkt iets te veel. Er is ook nog de familie. Sommigen halen hun ouders naar de ontmoetingen, sommigen moeten hun levensstijl verbergen. Soms vraag je een homo-vriend mee om als vriendje te fungeren. Andere lesbiennes zijn gehuwd met een homo, en je moet je er niet over verbazen als er kinderen zijn.

Alles goed beschouwd, is ons 'gay life' tamelijk rustig. Als de Amerikaanse romans over het lesbisch leven waar zijn (wat ik nauwelijks kan geloven) dan zal ons leven jullie saai lijken. Niets is minder waar. Wij zouden daar graag iedere Amerikaanse zuster die naar Nederland komt willen van overtuigen. Jullie zijn welkom.

Karin Storm

(Vertaald uit "The Ladder", vol. 6, 6, dec. 1961, pp. 10-12)

DDW

Veertig jaar geleden trouwden twee vrouwen voor de wet

In juli 1961 legden Ginette en Bernadette huwelijksbeloften af voor de burgemeester van St. Cloud (Fr.) en werden daarna door de pastoor van hetzelfde stadje tot man en vrouw uitgeroepen.

Het was een waarachtig mooie huwelijksplechtigheid. Bernadette was in het wit; de echtgenoot Ginette was deftig uitgedost, zijn snor was keurig geknipt en hij droeg een grote zonnebril. Ginette had zich een mannelijke identiteit aangeschaft om met zijn grote liefde Bernadette te kunnen trouwen. En indien zijn schoonouders hem misschien iets te oud -hij was tweeneveertig-te mager en te klein vonden kon dat de pret niet deren.

Het bedrog werd ontdekt en beide vrouwen werden in Parijs veroordeeld omdat zij maar liefst elf wetsovertredingen hadden gepleegd om aan de nodige documenten te komen. Wettelijk stond hen niets in de weg, want nergens stond geschreven dat twee mensen van hetzelfde geslacht niet met elkaar mochten huwen. Men mocht daartoe echter geen valse papieren gebruiken. Het geknoei met een geboorte-akte, het vervalsen van documenten en het bedriegen van de autoriteiten was wel strafbaar.

Eerst onderschepten de geliefden een brief met een geboorte-akte van een zekere Philipp Market die van de Elzas naar St. Cloud verhuisd was. Ginette adopteerde zijn naam. Een doop-akte kregen zij vlot van de dorpspastoor onder het voorwendsel dat Phillip geboren was in Indochina en dat hij tevergeefs getracht had dit document los te krijgen. Ginette/Philipp had zelf een doktersattest gefabriceerd, dat moest bewijzen dat zij/hij vrij was van seksueel overdraagbare ziekten. Veertig jaar geleden ging het er vooral over of men syphilis had. Bernadette's ouders vonden aanvankelijk dat er iets vreemds was met hun aanstaande schoonzoon. Maar omdat Bernadette zo aandrong en hij goed

THE LADDER

Februari
Cover The Ladder, februari
1961.

zijn brood verdiende stemden zij toe. Vrij vlug kwam het bedrog aan het licht. De zaak maakte veel ophef. Niemand in de streek had ooit een geval meegemaakt van twee vrouwen die wettelijk getrouwd waren, met de toestemming van de ouders, en samenleefden. Het huwelijk werd ongeldig verklaard en

beide vrouwen kregen een jaar gevangenisstraf. Na enkele maanden gezeten te hebben kwamen zij vrij en had de kous kunnen af zijn. En hadden zij lang en gelukkig kunnen samenzijn.

In oktober 1961 kwam de pers met meer nieuws. Het werd geen happy-end voor Bernadette.

Na de vrijlating liet Ginette zich door een chirurg behandelen en werd zij tot een man omgebouwd. Er was een sterke natuurlijke geschiktheid aanwezig. Hij noemde zich nu George en maakte alles klaar om te kunnen trouwen met een meisje dat hij in de gevangenis had leren kennen.

(Dit merkwaardig voorval verscheen in "Aufbau", een Duits blad uitgegeven in New York, 28 juli en 13 oktober 1961. Het werd overgenomen en vertaald door "The Ladder", uitgegeven door de Daughters of Billitis in San Francisco, vol. 5, 12, september 1961 en vol.6, 5, februari 1961).

DDW

naar af

reddingsboei

Het Fonds Suzan Daniel heeft al heel wat kunnen redden. Toch blijft het een peulenschil in vergelijking met de massa materiaal waarin het Fonds is geïnteresseerd. Materiaal dat er thuishoort. Materiaal dat het meer dan waard is bewaard te blijven. Gooi dus a.u.b. voortaan niks meer zomaar weg. Geef ons eerst een seintje.

à sauver

Il y a encore beaucoup de matériel qui doit être sauvé. Aidez-nous. Vous avez du matériel concernant l'homosexualité ou le lesbianisme (brochures, affiches, périodiques, photos, lettres,...) et vous désirez vous en débarrasser? Ou de le mettre en valeur en nous le léguant? N'hésitez pas, contactez-nous.

in memoriam

Op 12 maart 2001 overleed in Antwerpen op 77-jarige leeftijd Jos Lecocq, sympathisant van het Fonds Suzan Daniel. In de tweede helft van de jaren '80 verzorgde hij de regionale Antwerpse rubriek van het homoblad Zonder Pardon, waarin uiterst goed gedocumenteerde stukjes verschenen over het rijke naoorlogse homoleven in de Sinjorenstad, en met figuren als Albert van de Mascotte, Dikke Michel en Frans den Deen hoofdrollen vertolkten.

Jos had ons al enkele keren wat documentatiemateriaal meegegeven, maar hield er nog heel veel meer achter de rug. En alleen al de inrichting van zijn woonkamer was wel enkele foto's waard. Maar daar is het nu te laat voor. Toen Jos op het einde in een RVT diende opgenomen te worden, heeft de huisbazin alles vernietigd. Daaronder ook de memoires waaraan hij blijkbaar bezig was. Herinneringen aan een leven lang janet-zijn. Zij zijn nu weg..

Jos Lecocq (l).

3	editoriaal
4	het fonds in 2000-2001
5	hommage
10	miami gay & lesbian filmfestival
14	aanwinsten
16	acquisitions
17	veertig jaar geleden
19	naar af

"We werken voor de eeuwigheid."

oorspronkelijke, maar uiteindelijk gewijzigde titel van het artikel over het Fonds Suzan Daniel dat verscheen in De Standaard op 18 mei 2001

"If I had to do it all over again, I'd do it with Arthur Jenkins."

Uit Gay News, Winter Extra, december 1981, p. 4.

FONDS

suzan daniel

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archive et centre de documentation homo/lesbien

we verzamelen alles ... bel, schrijf of mail ons
nous rassemblons tout ... n'hésitez pas à nous contacter

postbus/boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1

suzan.daniel@skynet.be

09-223.63.74 (Anne) 09-223.58.79 (Bart)

rek. nr./n° de compte 068-2150156-81